

Úkol č. 1: Paradigmata [1 stránka]

Uveďte, která z následujících konstatování, které jsme převzali od sociologických klasiků jsou charakteristická pro metodologický pozitivismus a které pro interpretativní a konstruktivistický přístup?

1. „Určující příčina společenského jevu musí být hledána v předcházejících jevech společenských a ne ve stavech individuálního vědomí. (...) Funkce společenského jevu musí vždy býti hledána v jeho vztahu k nějakému společenskému cíli.“
2. Observační pole sociálního vědce - sociální realita - má ale pro lidi v něm žijící, jednající a myslící specifický význam a relevantní strukturu. Tito lidé svět, který zakoušejí jako realitu svých každodenních životů, předvybrali a interpretovali v řadě pojmů prostého zdravého rozumu. Právě tyto myšlené objekty determinují jejich chování tím, že motivují.
3. Náboženské reprezentace jsou kolektivní reprezentace vyjadřující kolektivní skutečnosti; rituály jsou způsobem jednání, který pramení uprostřed shromážděných skupin a který má u těchto skupin vybudit, udržet či obnovit jisté duševní stavy.
4. Jako statusové situace chceme na rozdíl od čistě ekonomicky determinované třídní situace označovat každou typickou složku životního osudu lidí, která je dána určitým pozitivním či negativním - sociálním hodnocením.
5. Náboženská síla je pouze citem, který skupina vzbuzuje ve svých členech, avšak citem, který se projektuje mimo vědomí těch, jež jej prožívají, a který je objektivizován.
6. Jelikož se máme zabývat významem, začněme příkladem: totiž, že posvátné symboly fungují tak, že syntetizují étos lidí - základní rys, charakter a podobu jejich života, jejich morální a estetický styl a náladu - a jejich světový názor -, jak si představují, že se věci skutečně mají. V případě této pasáže vysvětlíte jak jste ke svému rozhodnutí došli a o co by nám hlavně šlo, kdybychom posvátné symboly zkoumali!
7. Gesta se stávají symboly nesoucimi význam, když implicitně vzbuzují v jedinci, který je dělá, tytéž odpovědi, které explicitně vzbuzují, nebo se předpokládá, že vzbuzují v jiných jedincích, jedincích, jimž jsou určena ...
8. Strukturované tendence deviantního chování, které kontrolní mechanismy sociálního systému nezvládají, jsou jedním z hlavních zdrojů změny ve struktuře sociálního systému. V případě této pasáže vysvětlíte jak jste ke svému rozhodnutí došli o co by nám hlavně šlo, kdybychom zkoumali kterýkoliv ze tří uvedených fenoménů - stačí, když si vyberete jen 1 z nich!

Autory těchto pasáží jsou Émile Durkheim (1858-1917), Clifford Geertz (1926-), George Herbert Mead (1863-1931), Talcott Parsons (1902-1979), Alfred Schutz (1899-1959) a Max Weber (1864-1920).

(odešlete do 19. 3.)

Správné přiřazení výroků k paradigmátům:

1. výrok: paradigma pozitivistické
2. výrok: paradigma interpretativní/konstruktivistické
3. výrok: paradigma pozitivistické
4. výrok: paradigma interpretativní/konstruktivistické
5. výrok: paradigma pozitivistické
6. výrok: paradigma interpretativní/konstruktivistické
7. výrok: paradigma interpretativní/konstruktivistické
8. výrok: paradigma pozitivistické

Interpretace výroku č. 6: „Jelikož se máme zabývat významem, začněme příkladem: totiž, že posvátné symboly fungují tak, že syntetizují étos lidí - základní rys, charakter a podobu jejich života, jejich morální a estetický styl a náladu - a jejich světový názor -, jak si představují, že se věci skutečně mají.“

Posvátné symboly nejsou nahlíženy jako výraz **objektivní sociální reality**, ale jako **syntéza představ lidí o realitě**, která je obklopuje. Kdybychom je v tomto kontextu zkoumali, analyzovaly bychom je z hlediska toho, **jaké představy o skutečnosti se v nich odrážejí**. Tuto představu bychom nezjistili pouze na základě studia těchto symbolů samotných, ale na základě významů, které daná společnost těmto symbolům přikládá. Představu o skutečnosti bychom pak z významů symbolů **zkonstruovali**.

Příklady správné interpretace výroku č. 6:

- Vycházím z toho, že pro interpretativní metodu zkoumání je podstatné, jak zkoumanou realitu chápe a vykládá (interpretuje) sociální aktér (jedinec, skupina, komunita...) bez ohledu na výklad dané reality výzkumníkem. Při zkoumání posvátných symbolů bych respondentům kladla soubory otázek, odpovědi na které by mi v konečném důsledku ukazovaly, jakou konkrétní představu ten který posvátný symbol u respondenta vzbuzuje a jaký význam v jeho životě vlastně hraje.
- Domnívám se, že výzkumem posvátných symbolů nějaké kultury bychom se snažili interpretovat významy oněch symbolů na základě pochopení toho, jaký význam měly pro lidi sdílející tuto kulturu. Realita dané kultury je tvořena jednotlivci, členy této kultury.
- Při studiu posvátných symbolů jde především o postupnou konstrukci toho, jak je později tento posvátný symbol společností interpretován. Zároveň se studium může zaměřovat na různost interpretace shodných symbolů v různých společnostech.
- Při zkoumání posvátných symbolů by mělo jít podle mého o extrahování jednotlivých stavebních jednotek těchto symbolů, interakci mezi symbolem a pozorovatelem a především „praktický význam“ pro život lidí sdílejících hodnoty, které jsou do těchto posvátných symbolů promítnuty.

Příklady nesprávné interpretace výroku č.6:

- Posvátné symboly konstruují, zastupují realitu, nikoli společnost, proto pozitivismus, který se klaní realitě. Úryvek se neobrací ke společnosti, ale k tomu, jakým způsobem si společnost vytváří významy. Symboly syntetizují reálné věci, jako představy o skutečnosti, morálku a charakter lidí. Kdybychom zkoumali posvátné symboly, šlo by nám o to, jakým způsobem zprostředkovávají realitu. Zajímá nás mechanismus zprostředkování.
- Mé rozhodnutí pro pozitivistické paradigma v případě tvrzení č.6 bylo dané tím, že autor tohoto konstatování nahlíží na posvátné symboly objektivně. Jeho cílem je zkoumání reality. Posvátné symboly existují bez ohledu na jednotlivce. Posvátné symboly reprezentují samu společnost, její hodnoty, morálku a ideály. To, že lidé z dané komunity uctívají určité symboly, znamená, že uctívají i hodnoty dané společnosti. Při zkoumání posvátných symbolů by nám šlo o to, vyzkoumat jakou mají funkci pro společnost, jak ovlivňují chování jejích členů a jak se podílejí na udržování integrity společnosti.
- V případě pasáže č.6 se dle mého názoru jedná o tvrzení odpovídající metodologickému pozitivizmu. Z předpokladu, že k tomuto tvrzení autor dospěl po vědeckém výzkumu, snažil jsem se vcítit do role vědce a stanovit si paradigma, které by bylo vhodné při zkoumání vlivu posvátných symbolů na étos lidí. Domnívám se, že z dotazníku s otázkami zaměřenými na vyznání (např. hlavní symboly daného vyznání nebo činnosti spojené s daným vyznáním) a názory lidí (např. žebříček hodnot nebo názory na společenskou situaci) bych měl být schopen získat množství dat, která by po operacionalizaci ukazovala na propojenost názorů lidí konkrétní víry a dogmatických tvrzení oné víry (odpovídající určitým symbolům). Dostal bych tedy data, která numericky popisují (dokazují) existující kauzalitu, což chápu jako důkaz, že tvrzení odpovídá pozitivistickému paradigmatu.

Interpretace výroku č. 8: „Strukturované tendence deviantního chování, které kontrolní mechanismy sociálního systému nezvládají, jsou jedním z hlavních zdrojů změny ve struktuře sociálního systému.“

Na základě **slovníku**, který je ve výroku používán, můžeme provést základní přiřazení. Hovoří se o **struktuře**, což odkazuje ke strukturalizmu, paradigmatu pracujícím protikladně k paradigmatu interpretativnímu či konstruktivistickému. Sociální systém je nahlížen jako **objektivní struktura**, kterému se veškeré **individuální sociální chování a jednání podřizuje**. Ve výroku je řeč o kontrolním mechanismu, který „nezvládá“ – co? - pravděpodobně svou **funkci kontrolovat dysfunkce systému**, což odkazuje k paradigmatu strukturně-funkcionalistickému. Všechno, včetně odchylek od normy, deviantní chování, je možné zařadit **do struktury sociálního systému** a nalézt pro ně v této struktuře funkci. Touto funkcí je pak změna této struktury. V zadání zmíněné **fenoménu** představují **kontrolní mechanismy, struktura sociálního systému a její změna**. Mohli bychom zkoumat prvky sociálního systému a jejich strukturu, Při zkoumání sociálního systému by nám šlo o **prvky a strukturu těchto prvků**, které daný sociální systém má. Také bychom mohli zkoumat, **jaké kontrolní mechanismy v systému fungují a jaké místo zaujímají v jeho struktuře**. V souvislosti se změnou struktury sociálního systému bychom chtěli zjistit, **jaké prvky** ve struktuře systému se musí **změnit**, aby došlo ke **změně celého systému** a se **selháním** kterých z **kontrolních mechanismů** jsou tyto změny spojeny.

Příklady správné interpretace výroku č.8:

- Tento přístup spočívá v tom, že výzkumník nezaujatě pozoruje realitu a z objektivního popisu skutečnosti logicky vyvozuje obecně platné zákonitosti. Vybrala bych si dejme tomu první složku výroku (strukturované tendence deviantního chování) a snažila bych se popsat a systematizovat typy deviantního chování, které se vyskytly v určitém sociálním systému. Myslím tím sociální systém, ve kterém dochází ke změnám jeho struktury a o kterých hypoteticky předpokládám, že jsou následkem právě nezvládaného deviantního chování.
- Ke svému rozhodnutí jsem došla na základě teze, že základním předpokladem pozitivizmu je skutečnost, že svět lze sledovat stejným způsobem jako svět přírody, že existuje metoda pro studium sociálního světa bez hodnot a že mohou být dodána vysvětlení příčinné povahy; při zkoumání změn sociálního systému bychom se zaměřili především na příčiny a hlavní důvody těchto změn.

Příklad nesprávné interpretace výroku č. 8:

- Interpretativní/konstruktivistický přístup - Domnívám se, že jde také o tento přístup, protože chování jednotlivců stimuluje změny v celkovém sociálním systému. Pokud bychom zkoumali například tendence deviantního chování, šlo by nám o to zjistit, zda deviace pochází z vnitřní psychiky jedince, anebo je ovlivňována okolím, sociálním systémem.
- Domnívám se, že tento citát reprezentuje interpretativní / konstruktivistický přístup, protože je zde vytvořen závěr. Pokud bychom zkoumali změny ve struktuře sociálního systému, šlo by nám pravděpodobně o předpověď jeho dalšího vývoje.
- Citát vyjadřuje domněnku, že jedním z hlavních hybatelů sociální změny jsou strukturované tendence deviantního chování. Pakliže chápu pojem *deviace* správně, tedy jako jednání, jež se odchyluje od norem, uznávaných většinou členů dané společnosti, pak z rozebírané věty vyplývá, že enormní význam mají *vysoce individualističtí, abnormální jedinci* (kteří nahlížejí svět z radikálně alternativního pohledu), a navíc že *realita je sociálně konstruovaná*, ne produkovaná sociálními fakty, což jsou teze druhého z nabízených paradigmat.